

Európsky deň jazykov
26. september

EUROPEAN CENTRE FOR
MODERN LANGUAGES
E C M L
C E L V
CENTRE EUROPEEN POUR
LES LANGUES VIVANTES

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

SK

LARINO

PUTOVANIE PO REGIONÁLNYCH
A MENŠINOVÝCH JAZYKOCH EURÓPY

VITAJTE NA LARINEJ DRUHEJ CESTE PO EURÓPE

V tejto etape svojej cesty Lara objavuje fascinujúci svet regionálnych a menšinových jazykov, ako aj ďalšie európske jazykové poklady!

Regionálnymi a menšinovými jazykmi (RMJ) hovorí v niektorých častiach krajiny alebo v určitých oblastiach viacerých krajín často relatívne malý počet obyvateľov.

RMJ môžu byť aj neteritoriálne, t. j. môžu nimi hovoriť skupiny ľudí rozptýlené po celej Európe, ktoré sa neidentifikujú s konkrétnou krajinou pôvodu. Patria sem jazyky, ktoré sú väčšinovým/úradným jazykom iného štátu (napríklad taliansky jazyk v Slovinsku). Viac ako polovica členských štátov Rady Európy oficiálne uznáva RMJ v rámci svojich hraníc a odhaduje sa, že týmito jazykmi hovorí viac ako 50 miliónov ľudí.

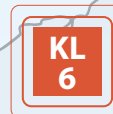
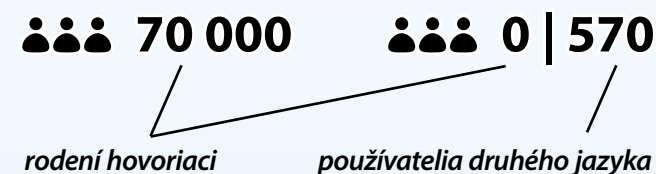
V Európe je približne 225 pôvodných jazykov, ako aj mnoho jazykov, ktoré sa na kontinent dostali prostredníctvom imigrácie. Mnohé RMJ sa ocitli v tvrdej konkurencii s dominantnejšími európskymi jazykmi. Keď sa jazyk prestane používať všetkými generáciami a vo všetkých oblastiach života a obmedzí sa na určité vekové skupiny a/alebo určité oblasti spoločnosti, hrozí, že

sa dostane do špirály úpadku, ktorá môže nakoniec viesť až k jeho zániku.

Po zoznámení sa so 46 „väčšími“ európskymi jazykmi počas svojej prvej cesty sa Lara teraz rozhodla preniknúť trochu hlbšie a preskúmať jazyky, ktoré nie sú tak známe – samozrejme mimo oblastí, v ktorých sa nimi hovorí. V niektorých prípadoch majú jazyky, s ktorými sa stretáva, viacero dialektov. Niektoré nemajú štandardizovanú písomnú podobu a iné môžu používať iné písmo. V prípade mnohých týchto jazykov sa počet rodených hovoriacich znižuje. Vo všetkých prípadoch však majú tieto jazyky bohatú tradíciu a oddané komunity hovoriacich, ktorí sa snažia zabezpečiť, aby ich jazykové dedičstvo bolo odovzdané budúcim generáciám.

Môžeme Ti ponúknuť len krátky pohľad na niektoré jazyky v Európe. Existuje mnoho ďalších, ktoré sme nespomenuli. Nie preto, že by boli menej dôležité alebo menej zaujímavé, ale jednoducho preto, že ich všetky nemôžeme obsiahnuť na tejto krátkej ceste. Ku každému jazyku nájdeš krátky úvod od Lary, niekoľko kľúčových slov, slovných spojení a špeciálnych znakov z abecedy, ako aj odhadovaný počet ľudí na svete, ktorí

tento jazyk používajú ako svoj prvý a druhý jazyk. Dúfame, že sa Ti bude páčiť sledovať našu sprievodkyňu Laru na jej ceste po niektorých menej známych jazykoch Európy. Jej dobrodružstvá Ťa možno podnietia vydať sa na podobnú objaviteľskú cestu! Vďaka súčasnému technickému pokroku v oblasti učenia sa jazykov a rastúcemu počtu dostupných on-line zdrojov nikdy nebolo jednoduchšie spoznať pôsobivú škálu jazykov v Európe. Poďme ich teda spoznať o niečo lepšie a osláviť jazykovú rozmanitosť prítomnú na našom kontinente!

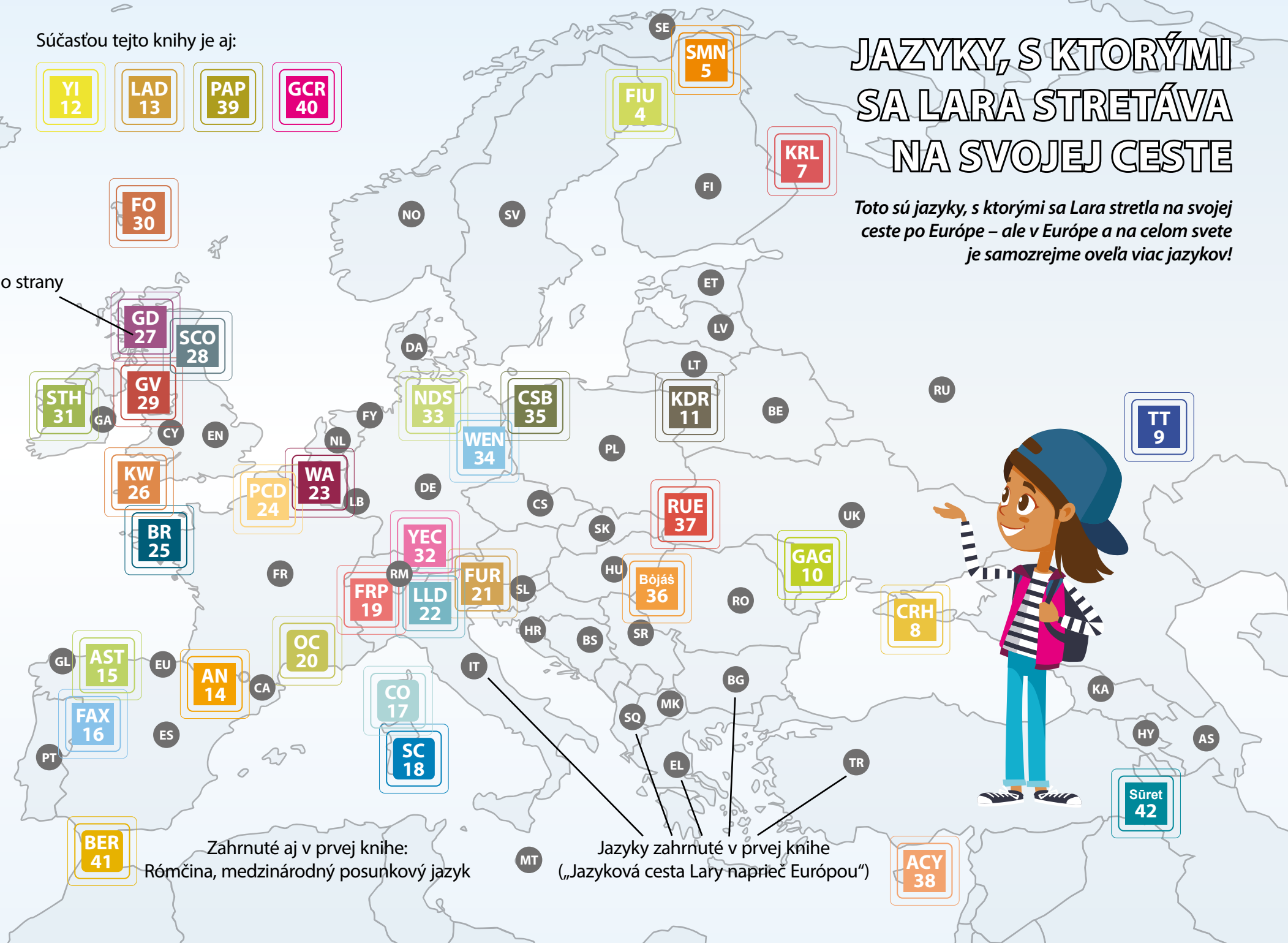
Súčasťou tejto knihy je aj:

Číslo strany

JAZYKY, S KTORÝMI SA LARA STRETÁVA NA SVOJEJ CESTE

Toto sú jazyky, s ktorými sa Lara stretla na svojej ceste po Európe – ale v Európe a na celom svete je samozrejme oveľa viac jazykov!

Zahrnuté aj v prvej knihe:
Rómčina, medzinárodný posunkový jazyk

Jazyky zahrnuté v prvej knihe
(„Jazyková cesta Lary naprieč Európou“)

FIU MEÄNKIELI

👤👤👤 70 000

Dnes má meänkieli tri rôzne verzie alebo dialekty, ktorými sa hovorí v severných častiach Fínska, Švédska a Nórska.

Rozkvet nového jazyka

Počul/a si niekedy o meänkieli? Meänkieli bol pôvodne dialekt fínčiny, ktorým sa hovorilo v pohraničnej oblasti Švédska a Fínska okolo údolia rieky Torne. Keď v roku 1809 cársko Rusko dobylo Fínsko, fínsky hovoriaci vo Švédsku sa zrazu ocitli odrezaní od svojich priateľov vo Fínsku. Postupom času sa tento tornedalský dialekt začal meniť a vyvinul sa do jedinečného jazyka – meänkieli!

Príbeh o meänkieli nám poskytuje niekoľko cenných ponaučení: ukazuje nám, ako sa jazyky môžu meniť a rozrastať, aj keď sú skupiny ľudí geograficky a politicky oddelené, pričom to poukazuje na odolnosť a dynamickosť jazykov.

Kunka sie jaksat?

Hei!

Kiitos!

- 1 yks
- 2 kaks
- 3 kolme
- 4 neljä
- 5 viis
- 6 kuus
- 7 seittemän
- 8 kaheksan
- 9 yheksän
- 10 kymmenen

Kyllä

Ei

å

ö

ä

Kuuntele, miltä nämä sanat kuulostava >>>>

Fotografia: ľadový hotel, Jukkasjärvi, Švédsko

edl.ecml.at/sounds

ANARÂŠKIELÂ SMN

👤👤👤 450

- 1 ohtâ
- 2 kyehti
- 3 kulmâ
- 4 nelji
- 5 vittâ
- 6 kuttâ
- 7 čiččâm
- 8 käävci
- 9 oovce
- 10 love

Joo

Ij

Mii kulloo?

Tiervâ!

Takkâ!

Jazyk najsevernejšie žijúcich pôvodných obyvateľov Európy

Sámskymi jazykmi hovoria Sámovia v severných častiach Fínska, Nórska, Švédska a západného Ruska a to priamo pri severnom polárnom kruhu. V prvej knihe („Jazyková cesta Lary naprieč Európou“) sme sa dozvedeli o najrozšírenejšej severnej sámčine, ale celkovo existuje 9 rôznych sámskych jazykov. Niektoré z nich sú také jedinečné, že sú považované ako navzájom nezávislé.

Na tejto strane môžeš preskúmať slová a slovné spojenia v inariskej sámčine. Hoci sa počet rodených hovoriacich inariskou sámčinou v posledných desaťročiach znížil, vyvíja sa úsilie o obnovenie tohto jazyka. Nedávno napríklad fínsky dokumentarista a sámsky básnik spojili svoje sily a vytvorili on-line príručku fráz s názvom „Povedz to v sámčine“. Táto platforma umožňuje komukoľvek navrhnúť slovné spojenia na preklad. Pomocou tohto nástroja si môžeš vypočítať a porovnať slovné spojenia v severnej, inariskej a skoltskej sámčine.

A mimochodom, naozaj „milujeme“ slovo 10 v inariskej sámčine!

edl.ecml.at/sounds

←←← Kuldâl tai saanij jienâdem

Fotografia: Laponsko, Fínsko

ŋ

ö

å

â

ž

š

ä

á

č

ď

KL KALAALLISUT/TUNUMIIT

👤👤👤 57 000

Grónčina má dva hlavné varianty: prevládajúci „kalaallisut“, teda západogrónsky dialekt a „tunumiit oraasiat“, teda východogrónsky dialekt. Slová a slovné spojenia na tejto strane pochádzajú z kalaallisutského dialektu.

Jazyk Inuitov

Grónčina je veľmi príbuzná iným inuitským jazykom, ako je napríklad inuktitutčina, ktorou sa hovorí v Kanade. Vedel/a si, že slová „kajak“ a „iglu“ pochádzajú z grónčiny?

Tento jazyk sa považuje za dosť náročný na učenie, pretože má zložitý gramatický systém a veľa nepravidelných slovesných tvarov. V grónčine sa dajú vytvárať nové a naozaj dlhé slová pridávaním koreňa slova a prípon. Preto sa dá jedno slovo preložiť ako pomerne zložitá veta, napríklad: „Nalaasaarusuummerujussu-araluarpunga“ znamená: „Zrazu som si naozaj chcel len ľahnúť a odpočívať, ale...“

Ak sa chceš zoznámiť s týmto jazykom, môžeš si pozrieť film „Cit slečny Smilly pre sneh“ – film z roku 1997, ktorý spolufinancovala Rada Európy v rámci programu Eurimages a v ktorom účinkujú samé hviezdy. Niektoré scény filmu sú v grónčine.

Grónčina je v skutočnosti úradným jazykom Grónska, a preto sa nepovažuje za „regionálny a menšinový jazyk“. Rozhodli sme sa však „ohnúť pravidlá“, aby sme predstavili tento fascinujúci jazyk – veľmi líšiaci sa od ostatných, s ktorými sa Lara stretáva na svojich cestách!

Aluu!

Qanoq
ippit?

Qujanaq!

- 1 ataaseq
- 2 marluk
- 3 pingasut
- 4 sisamat
- 5 tallimat
- 6 arfnillit
- 7 arfineq-marluk
- 8 arfineq-pingasut
- 9 qulingiluat
- 10 qulit

aap

naamik

æ

ø

å

⓪qaatsit allassimasut ugguuna tusakkit >>>>

Fotografia: Inuitské mesto, Ilulissat, Avannaata, Grónsko

edl.ecml.at/sounds

KARJALAN KIELI KRL

👤👤👤 20 000

Existujú tri dialekty karelčiny: viena, livvi a južný dialekt. Slová a slovné spojenia na tejto strane sú z karelského dialektu livvi.

Kyllä

Muga

- 1 yksi
- 2 kaksi
- 3 kolme
- 4 nelli
- 5 viisi
- 6 kuusi
- 7 seitsemän
- 8 kahdeksän
- 9 yhdeksän
- 10 kymmeniä

Kuibo
dielot?

Terveh!

Passibo!

Počuli ste niekedy o „dialektovom kontinuu“?

Karelčinou sa hovorí v niektorých častiach Fínska, ako aj v severozápadnom Rusku. Hoci má karelčina niektoré spoločné znaky s fínčinou, je viac než len fínskym dialektom. To potvrdzuje aj jej status menšinového jazyka vo Fínsku.

Karelčina je súčasťou tzv. dialektového kontinua. V takomto kontinuu si hovoriaci rôznych dialektov (alebo jazykov) navzájom rozumejú. Často majú podobné slová a gramatiku, čo umožňuje komunikáciu. Čím ďalej sa však tieto nárečia vzdalujú, tým viac sa odlišujú, čo sťažuje vzájomné porozumenie. To nám tiež ukazuje, že hranica medzi jazykom a dialektom môže byť niekedy nejasná. Ako čoskoro zistíš, v Európe existuje pomerne veľké dialektové kontinuum!

edl.ecml.at/sounds

◀◀◀ Kuundele nämmä ezimerkit karjalakse

Fotografia: Kostol Premenenia Pána, postavený bez klincov a kovových častí, ostrov Kizhi

ä

ö

š

č

ž

CRH QIRIMTATAR TILI

👤👤👤 580 000

Jazyk s pohnutou históriou

Krymská tatárčina je turkický jazyk, ktorý v dôsledku série dobytí a prílevu rôznych etnolingvistických skupín prešiel viacerými zmenami. Okrem iného sa tento jazyk v priebehu svojej histórie písal najmenej štyrmi rôznymi písmami: latinkou, cyrilikou, arabským a starým turkickým písmom.

Dlhodobý zákaz učenia sa krymsko-tatárskeho jazyka po deportácii krymských Tatárov dokonca spôsobil, že tento jazyk takmer zanikol. Spomína sa to v piesni „1944“ speváčky Jamaly, ktorá v roku 2016 vyhrala za Ukrajinu súťaž Eurovízia. Jazyk zažíva oživenie a v školách na Kryme sa vyučuje už vo väčšej miere – v súčasnosti sa odhaduje, že ním hovorí 580 000 ľudí.

Napriek podobnosti v názve patria krymská tatárčina a tatárčina do rôznych podskupín kipčackých turkických jazykov. Pri zachovaní značnej miery vzájomnej zrozumiteľnosti je krymská tatárčina viac podobná gagauzčine (strana 10) ako tatárčine (nasledujúca strana).

Evet

Yoq

Nasılsıñız?

Selâm!

Sağ ol!

- 1 bir
- 2 eki
- 3 üç
- 4 dört
- 5 beş
- 6 altı
- 7 yedi
- 8 sekiz
- 9 doquz
- 10 on

Bu sözlerniñ sesini diñle >>>>

Fotografia: Lastovičie hniezdo pri Čiernom mori, Krym

edl.ecml.at/sounds

Jazyk rozprávania príbehov

Tatárčina patrí do rodiny turkických jazykov a je jedným z najväčších regionálnych jazykov v Európe s približne 8 miliónmi hovoriacich. Hoci sa ním hovorí prevažne v Tatárskej republike, tatárske komunity žijú aj v niektorých častiach Fínska, Poľska, Rumunska a Turecka. Podobne ako jeho príbuzný krymsko-tatársky jazyk aj tatárčina prešla fascinujúcou cestou cez rôzne písma: od arabského písma cez cyriliku až po latiniku.

Keď hovoríme o minulosti, tatárčina má jedinečnú formu minulého času. Umožňuje hovoriacim opisovať udalosti, ktorých sa priamo nezúčastnili – to je naozaj zvláštna rozprávačská superschopnosť! Tatárčina je tiež „aglutinačný“ typ jazyka, v ktorom sú prípony ako kocky lega, ktoré odomykajú nové a zložité významy. Vďaka týmto neuveriteľným vlastnostiam jazyka sú možnosti rozprávania príbehov skutočne neobmedzené!

Әйе

Юк

TATAR TELE TT

👤 8 000 000

Ж

ә

ё

ң

ө

Хәлләр
ничек?

Сәлам!

Рәхмәт!

- 1 бер (ber)
- 2 ике (ike)
- 3 өч (өб)
- 4 дүрт (dyrt)
- 5 биш (biş)
- 6 алты (altı)
- 7 жиде (ʒide)
- 8 сигез (sigez)
- 9 тугыз (tuǵız)
- 10 ун (un)

edl.ecml.at/sounds

«« Сүзләрнең әйтелешен тыңла!

Fotografia: Sabantuy, tradičný tatársky festival

GAG GAGAUZ

👤👤👤 150 000

Nâbıysin?

Selâm!

Saa ol!

Ölä

Diil
(yok)

- 1 bir
- 2 iki
- 3 üç
- 4 dört
- 5 beş
- 6 altı
- 7 yedi
- 8 sekiz
- 9 dokuz
- 10 on

Jeden jazyk, tri písma

Gagauzčinou hovoria Gagauzovia. Tento jazyk patrí do najväčšej vetvy turkickej jazykovej skupiny, rovnako ako azerbajdžančina, turkménčina a turečtina.

Gagauzským jazykom sa hovorí v autonómnej oblasti Gagauzsko v Moldavsku, ako aj v niektorých častiach Ukrajiny, Ruska a Turecka. Je zaujímavé, že spolužitie gagauzského národa s inými etnolingvistickými skupinami sa odráža nielen v rozsiahlom používaní prebratých slov z ukrajinčiny, rumunčiny, bulharčiny a ruštiny, ale aj v histórii jeho spisovného jazyka. Podobne ako krymsko-tatársky a tatársky jazyk, aj gagauzský jazyk sa dá zapísať tromi rôznymi písmami: gréckym, cyrilikou a latinkou. Veril/a by si tomu? Je to ako mať viacero šiat, do ktorých môžeš obliecť svoje slová, pričom každé má svoj originálny štýl!

ț

ș

ü

i

ö

ä

ç

ê

Bu sözleri sesleyin >>>

edl.ecml.at/sounds

Fotografia: Huslista na tradičnom festivale

KARAJ TILI KDR

80

Turkický jazyk sa stretáva s hebrejskou abecedou

Karaimčina je turkický jazyk, ale hovoria ním aj židovské komunity! Ako to? Tu je celý príbeh. Prví Karaimovia, ktorí sa v 10. storočí prisťahovali do východnej Európy, presnejšie na Krym, boli potomkami ríše „Zlatej hordy“ v Strednej Ázii. V 13. storočí konvertovali na judaizmus, ale dokázali si zachovať svoj turkický jazyk a kultúru. Napriek tomu písali upraveným hebrejským písmom až do začiatku 20. storočia. V 18. storočí sa presťahovali aj do ďalších častí Ukrajiny, Poľska a Litvy.

Hoci je karaimčina kriticky ohrozená, Karaimovia hrajú dôležitú úlohu v litovskej histórii, pretože sú starobylými obrancami hradu na ostrove Trakai (ktorý je dnes okrem iného obľúbeným miestom na natáčanie filmov). Toto je dobre známe a dostáva Karaimov do centra pozornosti, čo pomáha tejto komunite udržiavať svoj jazyk pri živote.

edl.ecml.at/sounds

<<< Bu siožliarni tynlajnyz!

Fotografia: Hrad na ostrove Trakai, Litva

Kiuñ jachszy!

Nie bolas?

Tabu ètiam!

È

Jo

- 1 bir
- 2 èki
- 3 üč
- 4 diort'
- 5 bieš
- 6 alty
- 7 jedi
- 8 siegiž
- 9 tohuz
- 10 on

b'

č

d'

l'

k'

g'

m'

è

š

t'

ö

ü

ž

YI YIDISH-TAYTSH

👤👤👤 1 500 000

Existujú dva hlavné varianty jazyka jidiš: štandardný jidiš a súčasný chasidský jidiš. Slová a slovné spojenia na tejto strane sú zo štandardného variantu jidiš.

- 1 סנייא (eyns)
- 2 ייווצ (tsvey)
- 3 יירד (dray)
- 4 ריפ (fir)
- 5 פניפ (finf)
- 6 סקעז (zeks)
- 7 זיבז (zibn)
- 8 טכא (akht)
- 9 ניינ (nayn)
- 10 טעז (tsen)

וואס מאכסטו?
(Vos makhstu?)

שלום-עליכם
(Sholem aleykhem)

דאַנק/ש'כוח
(A dank!)

יא
(Yo)

ניין
(Neyn)

האַרע, ווי די וואָרטער קלינגען >>>> (Hore, vi di vorter klingen)

Germánsky jazyk sa stretáva s hebrejskou abecedou

Jidiš je germánsky jazyk písaný hebrejskou abecedou. Zvláštne, však? Ale ako sa to stalo? Po stáročia žili židovské komunity v strednej a východnej Európe a naučili sa jazyk, ktorým hovorili ich susedia. Taktiež si ho prispôbili svojim potrebám, písali ho svojou abecedou a pridávali hebrejské slová. To viedlo k vzniku jazyka jidiš. Keď sa používatelia jazyka jidiš presťahovali do iných oblastí, naučili sa slová a gramatiku z iných jazykov, napríklad slovanských a pridali ich do jidiš.

V súčasnosti sa jidiš hovorí najmä v niektorých častiach Izraela, Spojených štátov amerických a Ruska. Dokonca existuje aj seriál spoločnosti Netflix s názvom „Neortodoxní“ o komunite hovoriacej jidiš z New Yorku! Nemecky hovoriaci ľudia by mohli pochopiť niektoré slová a slovné spojenia, pretože jidiš a nemčina sú si trochu podobné. Je fascinujúce premýšľať o všetkých rôznych miestach, kam sa jidiš dostal, o všetkých jazykoch, ktoré ho ovplyvnili, ako aj o všetkých jazykoch, ktoré jidiš ovplyvnil! V súčasnosti je chránený ako regionálny, menšinový alebo neteritoriálny jazyk v najmenej 8 európskych krajinách.

edl.ecml.at/sounds

Fotografia: Bagely tradične pochádzajú zo židovských komunít v Poľsku

DJUDEOESPANYOL LAD

888 51 000

קומו סטאס?

Komo stas?

בואין דיאה

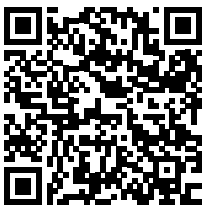
Buen Dia!

מירסי מוג'ו

Mersi Mucho!

- 1 אונו (uno)
- 2 דוס (dos)
- 3 טרי (tres)
- 4 קואטרו (kuatro)
- 5 סינקו (sinko)
- 6 שיש (sesh)
- 7 סייטי (syete)
- 8 אוג'ו (ocho)
- 9 מואיב'י (mueve)
- 10 דייס (dyes)

edl.ecml.at/sounds

כן

Si!

סי

No!

<<< Ascoltar bien alton de esas palabras

Fotografia: Sarajevská hagada, dôležitá židovská kniha, Múzeum histórie Bosny a Hercegoviny

Pohľad na španielsky jazyk/
Zachytenie španielskeho jazyka z
15. storočia v modernom svete!

V roku 1492, v tom istom roku, keď Kolumbus „objavil“ Ameriku, boli sefardskí Židia zo Španielskeho kráľovstva nútení opustiť svoju vlasť. Nakoniec sa presťahovali do bývalej Osmanskej ríše (zahŕňajúcej Balkán, Turecko, ako aj ďalšie časti strednej a východnej Európy, západnej Ázie a severnej Afriky) a neskôr do Spojených štátov amerických, Južnej Ameriky a Izraela. Táto komunita so sebou priniesla aj jazyk ladino alebo židovsko-španielsky jazyk, ktorým dnes v rôznych jeho variantoch hovoria sefardské komunity vo viac ako 30 krajinách, pričom používajú hebrejské písmo.

Ladino je v istom zmysle akoby obrazom španielskeho jazyka z 15. storočia ovplyvnený miestnymi jazykmi z miest, kde žili a stále žijú sefardské komunity. Je zaujímavé, že jazykom viac či menej podobným Cervantesovej španielčine sa dodnes hovorí na miestach, ako je Istanbul, Solún, Sarajevo, New York alebo Jeruzalem. Starý jazyk s moderným nádychom!

AN ARAGONÉS

👤👤👤 11 000

- 1 uno
- 2 dos
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seis
- 7 siete
- 8 ueito
- 9 nueu
- 10 diez

Rok 2000

Sí

No

Qué tal plantas?

Ola!

Gracias!

Grécka klasika v neočakávanom jazyku

Aragónčina bola kedysi rozšíreným jazykom Aragónskeho kráľovstva, ktoré sa nachádzalo v severovýchodnej časti Pyrenejského polostrova. Slúžila ako jazyk kultúry, administratívy a každodenného života. Vďaka jej používaniu v poézii a literatúre sa zachovalo množstvo textov, ktoré môžu jazykovedci a ďalší skúmať aj niekoľko storočí po zániku kráľovstva. Už v 14. storočí Johan Ferrández d'Heredia preložil gréckych klasikov do aragónčiny.

Dnes aragónčinou aktívne hovorí približne 11 000 ľudí žijúcich v autonómnom spoločenstve Aragónsko, najmä v údoliach Aragónskych Pyrenej. Napriek relatívne malému počtu hovoriacich sa aragónska komunita snaží udržiavať jazyk pri živote propagáciou a snahou o začlenenie aragónčiny do vzdelávacieho systému.

á

ñ

é

í

ó

ú

Siente o soniu d'istas frases >>>>

edl.ecml.at/sounds

- 1 un
- 2 dos
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seyes
- 7 siete
- 8 ochu
- 9 nueve
- 10 diez

Si

Non

Comu tás?

Hola!

Gracies!

ASTURIANU AST

👤👤👤 110 000

Pád a vzostup astúrskeho jazyka...

Dlhý čas bola astúrcina lingua franca na rozsiahlom území, ktoré sa rozprestieralo od Astúrie až po španielsku Extremaduru. Astúrcina je len jedným z mnohých jazykov, ktoré sa v stredoveku používali v rôznych kráľovstvách Pyrenejského polostrova. Ambícia zjednotiť Španielsko do jedného národa a nie do mozaiky kráľovstiev, si vyžadovala zavedenie spoločného jazyka. V dôsledku toho sa jazyky ako astúrcina postupne prestali používať vo verejnej sfére a nahradila ich kastílska španielčina. Našťastie sa v poslednom čase o tento jazyk zvýšil záujem, čo viedlo k nárastu počtu škôl ponúkajúcich vyučovanie hodiny astúrciny!

Na mape vľavo môžeš vidieť rozmanitosť jazykov, ktorými sa hovorilo na Pyrenejskom polostrove okolo roku 1250. Otoč na ďalšiu stranu a dozvieš sa o ďalšom jazyku, ktorým sa hovorilo v jednom z bývalých španielskych kráľovstiev.

Rok 1250

ú

ó

ñ

á

é

í

edl.ecml.at/sounds

<<< Oyéi'l soniú d'estes frases

Fotografía: Farinato Race, extrémne prekážkové preteky, Gijon, Španielsko

FAX FALA

👤👤👤 10 000

- 1 un
- 2 dois
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cincu
- 6 seis
- 7 seti
- 8 oitu
- 9 novi
- 10 de

Sí

Non

Comu
estás?

Hola!

Gracias!

Galícijsko-portugalský jazyk v Extremadure

História falštiny siaha do 12. a 13. storočia, keď sa v údolí Jálama nachádzajúcom sa v severozápadnej oblasti Cáceres v Španielsku usadili galícijskí osadníci. Dnes tu žije prosperujúca jazyková komunita s približne 4 000 obyvateľmi, ktorí komunikujú týmto variantom galícijsko-portugalského jazyka. Ak vezmeme do úvahy tých, ktorí sa presťahovali do rôznych častí Španielska a Európy, počet hovoriacich dosiahne približne 10 000.

Týmto jazykom sa hovorí najmä v troch mestách v údolí na hranici s Portugalskom. Prebiehajú však snahy o uznanie falštiny a jej začlenenie do miestneho vzdelávacieho systému. Na podporu tohto cieľa bol vytvorený vedecký výbor na štandardizáciu písma, čím sa falština zmení z jazyka odovzdávaného ústne na jazyk so štandardizovanou písomnou podobou. Ak budeš mať možnosť cestovať do Valverde del Fresno, Eljas alebo San Martín de Trevellu, určite budeš na uliciach počuť hovoriť ľudí týmto tajomným a krásnym jazykom.

ã

é

ẽ

í

ĩ

ç

õ

ó

ũ

ü

Escuta o suiu de estas frasis >>>

edl.ecml.at/sounds

Od rímskych koreňov po taliansky vplyv

Korzický jazyk má korene v hovorovej forme latinčiny, ktorú používali bežní ľudia v Rímskej ríši. Jazyk ostrova sa formoval vďaka histórii rôznych vládcov a dobyvateľov. Po rímskej ére Korziku ovládali rôzne ríše, napríklad Byzantská ríša, Franská ríša, Pisánska republika a nakoniec Janovská republika. Každá z nich zanechala na jazyku svoju stopu a prispela do jeho slovnej zásoby a gramatiky jedinečnými prvkami.

Korzíčtina sa považuje za románsky jazyk podobný francúzštine, ale ešte viac taliančine: od 12. do 18. storočia bola Korzika pod vládou Janovskej republiky, talianskeho mestského štátu. Toto obdobie dlhšej talianskej nadvlády výrazne ovplyvnilo jazyk, pričom z taliančiny boli prevzaté slová, gramatické javy a dokonca aj literárne tradície. Jedným z príkladov tohto vplyvu je korzický pozdrav „Bonghjornu“, ktorý znie viac ako talianske „Buongiorno“ než francúzske „Bonjour“.

Medzi slávnych používateľov tohto jazyka patrila Napoleon Bonaparte, ktorý napriek tomu, že sa v mladosti presťahoval na francúzsku pevninu, údajne po celý život hovoril po francúzsky so silným korzickým prízvukom.

Napriek relatívne malému počtu hovoriacich má korzíčtina množstvo variantov, čo spôsobilo, že je náročné dohodnúť sa na štandardizovanej písomnej podobe jazyka. Slová a slovné spojenia na tejto strane pochádzajú zo severokorzického dialektu.

CORSU CO

👥 150 000

lè

Innò

Và bè ?

Salute !

Ti ringraziu !

- 1 unu
- 2 dui
- 3 trè
- 4 quattru
- 5 cinque
- 6 sei
- 7 sette
- 8 ottu
- 9 nove
- 10 dece

edl.ecml.at/sounds

ì

ù

ò

ü

ì

è

à

<<< State à sente isse parolle

Fotografia: Pohľad na Calanques de Piana, Korzika, Francúzsko

SC SARDU

👤👤👤 1 200 000

Existuje niekoľko sardínskych dialektov. Slová a slovné spojenia na tejto strane sú z kapidánskeho dialektu, ktorým sa hovorí v južnej časti ostrova.

eja

no

Cumentì stais?

Saludi!

Gratzias!

- 1 unu
- 2 dus
- 3 tres
- 4 patru
- 5 cincu
- 6 ses
- 7 seti
- 8 otu
- 9 noi
- 10 dexi

Chceš sa cítiť ako staroveký Riman?

Najbližšie sa k tomu dostaneš, ak sa naučíš po sardínsky! Sardínčinou sa hovorí na ostrove Sardínia. Je to najstarší románsky jazyk, ktorý sa stále používa. Predpokladá sa, že je najbližším živým jazykom k latinčine, ktorá je predkom všetkých románskych jazykov. Tu je však zaujímavý zvrät: hoci má sardínčina spoločné korene s latinčinou, väčšina rodených talianskych hovoriacich jej nerozumie.

S výnimkou kapidánskeho dialektu sa počet sardínskych hovoriacich v priebehu rokov výrazne znížil a to najmä kvôli dominancii taliančiny. Tvárou v tvár tomuto problému sa však objavili odhodlané snahy o štandardizáciu sardínčiny a jej výraznejšie presadenie v jazykovom prostredí ostrova.

á

é

í

ó

ú

à

è

ì

ò

ù

Ascuta su sonu de custus fueddus >>>>

Fotografia: Pláž Li Cossi, Costa Paradiso, Sardínia, Taliansko

edl.ecml.at/sounds

FRANCO-PROVENÇAL FRP

👤👤👤 140 000

Comèn te
reste?

Tchao!

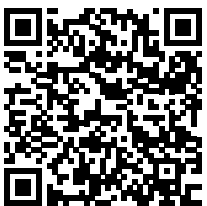
Mersi!

Ouè

Na

- 1 on
- 2 dou
- 3 trî
- 4 cattro
- 5 hinc
- 6 chouï
- 7 satte
- 8 ouètte
- 9 noou
- 10 guî

edl.ecml.at/sounds

◀◀◀ Acoutta lo sòn di paròlle qui chouyón

Fotografia: Extrémne lyžovanie v blízkosti Mont Blancu, najvyššieho vrchu Európy, Taliansko/Francúzsko

Čo je medzi francúzskym a talianskym jazykom?

Franko-provensálcina je bežne, avšak nesprávne vnímaná ako jazyk, ktorý len prebral slová z francúzštiny a provensálskeho dialektu okcitančiny (ďalšia strana). Je to však oveľa zložitejšie ako len spojenie dvoch jazykov! Na franko-provensálcinu možno nazerať ako na mozaiku románskych jazykov, ktorými sa hovorí v niektorých častiach Talianska, Francúzska a Švajčiarska. V dôsledku geografickej rozptýlenosti sa franko-provensálcina označuje aj rôznymi názvami, napríklad patois a arpitan. Otázka názvu má v skutočnosti zásadný význam v úsilí o oživenie jazyka a jeho uznanie ako samostatného jazyka a nielen ako dialektu francúzštiny a provensálciny.

OC OCCITAN

👤👤👤 600 000

Slová a slovné spojenia na tejto strane sú v okcitánčine, ktorou sa hovorí vo vidieckych častiach Francúzska. Vzhľadom na jej centrálné postavenie medzi dialektmi okcitánčiny sa často používa ako základ pre štandardizovanú okcitánčinu.

Jazyk trubadúrov

Trubadúri boli básnici a hudobníci, ktorí v stredoveku cestovali po Európe a šírili svoj jazyk prostredníctvom piesní a básní. Mnohí z nich písali a spievali v okcitánčine, ktorá mala kedysi v Európe veľký vplyv, konkrétne v južnom Francúzsku, ako aj v niektorých častiach Talianska a Španielska. Bol to jazyk umenia, v ktorom bolo napísaných mnoho významných literárnych diel tej doby.

Postupom času, keď ľudia začali viac hovoriť po francúzsky – jazykom národných inštitúcií, okcitánčina stratila svoju prestíž a stala sa menej významnou. Dnes sa okcitánčina snaží udržať pri živote, ale je ohrozená. Zaujímavosťou je, že jeden z jej variantov, arančina, je úradným jazykom v regióne Val d'Aran v Katalánsku v Španielsku. A v meste Bayonne vo Francúzsku sú mnohé mestské nápisy dokonca zobrazené v troch jazykoch: vo francúzštine, okcitánčine a baskičtine. Takže neexistuje žiadna výhovorka, aby si sa stratil/a!

Cossí vas ?

Bonjorn !

Mercé !

òc

non

- 1 un
- 2 dos
- 3 tres
- 4 quatre
- 5 cinc
- 6 sièis
- 7 sèt
- 8 uèch
- 9 nòu
- 10 dètz

è

ü

é

í

ú

ç

á

ò

à

ó

ï

Escotatz lo son d'aqueles mots >>>

edl.ecml.at/sounds

FURLAN FUR

👤👤👤 600 000

Cemût
stâstu?

Sì

No

Mandi!

Graciis!

- 1 un
- 2 doi
- 3 trê
- 4 cuatri
- 5 cinc
- 6 sîs
- 7 siet
- 8 vot
- 9 nûf
- 10 dîs

Jazyk v srdci Európy

Rétorománskym jazykom friulčinou sa hovorí v najseverovýchodnejšom talianskom regióne Furlansko-Júlske Benátky a v niektorých obciach regiónu Benátsko. Friulčina vyrástla v priebehu storočí na križovatke kultúr, kde sa stretávali latinské, nemecké a slovanské vplyvy. Táto interakcia prispela k bohatej a jedinečnej slovnej zásobe a gramatike dnešnej friulčiny.

Hoci región prešiel búrlivými obdobiami invázie a okupácie, friulský jazyk vždy prežil a vytvoril medzi jeho obyvateľmi silné puto identity. V súčasnosti sa vynakladá veľké úsilie na posilnenie jeho používania medzi mladšími generáciami. Regionálna agentúra pre friulský jazyk (ARLeF - vo friulčine: Agenzie Regjonâl pe lenghe furlane) sa snaží chrániť a propagovať friulský jazyk a jeho historické a kultúrne dedičstvo.

edl.ecml.at/sounds

<<< Scolte il sun di chestis peraulis

Fotografia: Čertov most, Cividale del Friuli / Cividât, Taliansko

LLD LADIN

👤👤👤 40 000

Existuje 5 rôznych dialektov ladinčiny. Slová a slovné spojenia na tejto strane sú z dialektu Val Gardena.

- 1 un
- 2 doi
- 3 trëi
- 4 cater
- 5 cinch
- 6 sies
- 7 set
- 8 ot
- 9 nuef
- 10 diesc

ś

ć

ë

Co vala pa?

Hoila!

De gra!

Sci

No

Koktail starovekej latinčiny a jazykov v Alpách

Románsky jazyk ladinčina vznikol zmiešaním latinčiny, ktorou hovorili Rimania koncom 1. storočia p. n. l., keď dobyli Alpy a jazyka vtedajších horalov z Dolomitov. Popri rozvíjaní svojich jedinečných vlastností počas 2000-ročnej histórie si ladinčina zachováva jazykové podobnosti s latinčinou, čo sa prejavuje v jej slovnej zásobe, gramatike a štruktúre.

V piatich údoliach v južnom Tirolsku – Val Badia, Val Gardena, Val di Fassa, Livinallongo a Ampezzo – hovorí ladinčinou približne 40 000 ľudí. V každom z údolí, kde sa hovorí ladinčinou, existuje štandardizovaný jazyk, ktorý sa používa na vzdelávacie, inštitucionálne a úradné účely. Existujú silné snahy o zachovanie a propagáciu jazyka, ako napríklad denný spravodajský program TRAIL v ladinčine v talianskej verejnoprávnej televízii (RAI) a týždenník „Usc di Ladins“, noviny v ladinskom jazyku.

Ladinčina je rodným jazykom slávneho skladateľa, textára a hudobného producenta Giorgia Morodera, ktorý okrem iného spolupracoval s kapelami a hudobníkmi ako The Rolling Stones, Electric Light Orchestra, Led Zeppelin, Deep Purple, Queen a Elton John.

Scota su coche sona chësta paroles >>>

Fotografia: Krava v Alpách

edl.ecml.at/sounds

WALON WA

👤👤👤 600 000

- 1 eune
- 2 deûs
- 3 treûs
- 4 cwate
- 5 cinq
- 6 sîh
- 7 sèt'
- 8 ût
- 9 nouv'
- 10 dîh

Kimint
alez-v' ?

Bondjoû !

Mèrci !

Mohli by divadlo a folklór pomôcť zachrániť tento jazyk?

Internet, televízia alebo divadlo môžu byť prostriedkami na šírenie jazyka a zabezpečenie jeho prežitia. Možno práve valónčina by mohla byť takýmto prípadom! Valónčina je románsky jazyk príbuzný francúzštine a pikardčine, ktorým sa hovorí vo Valónsku na juhu Belgicka. Valónčina sa snaží udržať si svoju prítomnosť aj napriek francúzštine, divadlo by mohlo byť vstupenkou na jej prežitie: v tomto jazyku pôsobí približne 200 súborov, ktoré každoročne hrajú pre viac ako 200 000 divákov. Tieto predstavenia nielen zabávajú divákov, ale pomáhajú aj zachovávať a propagovať valónsky jazyk a kultúru. Mladí aj starší tak môžu objavovať tento jazyk – či už ako herci alebo diváci. Významnú úlohu tu zohrávajú aj miestne tradície, ako sú karnevaly a oslavy. Dúfajme, že to pomôže valónčine „znovu zažiť“ na scéne a stať sa opäť populárnou!

awè

nèni

à

â

â

é

ë

è

ô

î

ö

ç

ê

û

î

ù

edl.ecml.at/sounds

<<< Houêtez kimint qu'on dit tos cès mots-là

Fotografia: Socha Adolfa Saxa, vynálezcu saxofónu, Dinant, Valónsko, Belgicko

PCD PICARD

👤👤👤 700 000

wé

nan

- 1 in
- 2 deus
- 3 tros
- 4 quate
- 5 chonq
- 6 sich
- 7 siète
- 8 huit
- 9 neu
- 10 dich

Cha vo ti ?

Hé ti-lo !

Merchi gramint !

Zoznámte sa so súrodencom francúzskeho jazyka

Valónčina na predchádzajúcej strane nie je jediným jazykom príbuzným francúzštine: ďalším z jej súrodencov je pikardčina. Pikardčina je podobná francúzštine a zároveň má vlastnú slovnú zásobu a slovné spojenia, čím je francúzštine blízka a zároveň zvláštne vzdialená. Štandardizovaná francúzština, pikardčina, valónčina a ďalšie jazyky tvoria súčasť takzvaného kontinua „langues d'oïl“ (karelčina, strana 7), ktoré sa tiahne od severného Francúzska až po Belgicko. Názov „langues d'oïl“ pochádza zo slova „oïl“, čo znamená „áno“.

Ďalšia zaujímavosť: v stredoveku bola pikardčina dvorným jazykom v grófstve Flámsko, ktoré bolo vtedy súčasťou Svätej ríše rímskej.

Dúfajme, že pikardčina s jej kráľovskou minulosťou má aj zlatú budúcnosť!

ÿ

é

û

æ

è

ô

ê

ç

â

î

ä

œ

ï

Acoute kmint qu'in prononche ches mots-lo >>>>

Fotografia: Jachting na piesku, Francúzsko

edl.ecml.at/sounds

BREZHONEG BR

👤👤👤 210 000

Penaos 'mañ kont?

Demat!

Trugarez!

- 1 unan
- 2 daou
- 3 tri
- 4 pevar
- 5 pemp
- 6 c'hwec'h
- 7 seizh
- 8 eizh
- 9 nav
- 10 dek

Keltské stopy na európskom kontinente

Vedel/a si, že na európskom kontinente sa stále používa jeden keltský jazyk? Je to bretónčina a hovorí sa ňou v Bretónsku – regióne na severozápade Francúzska. Vďaka tejto skutočnosti je bretónčina jedinečná.

Bretónčina je veľmi príbuzná kornčine a waleštine. V skutočnosti tento jazyk priniesli do Bretónska keltskí hovoriaci z Veľkej Británie v ranom stredoveku.

Ďalšou zaujímavosťou o bretónčine je to, že prvý slovník vydaný vo Francúzsku (Cathlicon v roku 1499) bol trojjazyčný. Obsahoval bretónčinu, francúzštinu a latinčinu.

Bretónčina si dokázala zachovať svoju jedinečnú identitu a dodnes sa používa. Takže keď najbližšie navštíviš Bretónsko, prečo si medzi jedením palacinek a iných miestnych pochúťok nenájst čas a naučiť sa pár slovných spojení v bretónčine?

ya

ket

ñ

ù

â

ê

î

ô

û

ü

edl.ecml.at/sounds

<<< Selaouit son ar gerioù-mañ

Fotografia: Hoci sú palacinky rozšírené po celom Francúzsku a svete, pochádzajú z Bretónska

KW KERNEWEK

0 | 570

Kornčina nemá slová pre „áno“ a „nie“. Podobne ako v írčine, mančine a škótskej gaelčine potrebuješ používať slovesné tvary, aby si odpovedal/a na otázku.

- 1 onan
- 2 dew
- 3 tri
- 4 peswar
- 5 pymp
- 6 hwegh
- 7 seyth
- 8 eth
- 9 naw
- 10 deg

Fatla
genes?
Dydh da!
Meur ras!

Kornský jazyk: od vyhynutia k jazykovému znovuzrozeniu

Príkladom oživeného jazyka je kornčina, ktorou sa kedysi bežne hovorilo v Cornwall – vojvodstve na Britských ostrovoch. Keltskými jazykmi kedysi hovorili rôzne keltské kmene vo veľkej časti Európy od Britských ostrovov až po údolie Dunaja. Väčšina z nich nakoniec vymrela a ich používatelia prijali iné okolité jazyky. Zdalo sa, že kornčina pôjde rovnakou cestou, pretože sa prestala používať, keď ľudia prešli na angličtinu.

Koncom 20. storočia však začali jazykoví aktivisti spájať svoje sily, aby sa kornčina vrátila na správnu cestu. A podarilo sa im to! Kornčina sa teraz vyučuje v školách a pre niektorých Kornčanov je druhým jazykom. Je to teda podobný prípad ako mančina (strana 21): prípad jazykového fénixa, ktorý vstal z popola!

Goslowgh orth son an geryow ma >>>

edl.ecml.at/sounds

Fotografia: juhozápadná cesta pobrežia pri rybárskej zátokke Gunwalloe, Cornwall, Spojené kráľovstvo

GÀIDHLIG GD

👤👤👤 57 000

Škótska gaelčina: jazyk Alby a takmer celej Kanady!

V roku 1850 bola škótska gaelčina tretím najpoužívanejším jazykom v Kanade. V roku 1890 Kanadčan Thomas Robert MacInnes z Kapského Bretónska predložil návrh zákona, ktorý by umožnil používanie gaelčiny v úradnom styku, ale bol zamietnutý. Vieš si predstaviť, akú úlohu by mala gaelčina v Kanade dnes, keby tento návrh zákona prešiel? V paralelnom vesmíre by mohla byť škótska gaelčina hlavným jazykom, ktorým sa hovorí na uliciach Nového Škótska (Nova Scotia).

Ale podme späť. Čo je škótska gaelčina? Škótska gaelčina vznikla z jazyka Gaelov v Írsku, ale v neskoršom stredoveku sa oddelila od svojho sesterského jazyka, írčiny. Gaelčina bola dominantným jazykom kráľovstva Alba (gaelský názov pre Škótsko) až do 11. storočia, ale v nasledujúcich storočiach sa jej používanie čoraz viac obmedzovalo na oblasť vysočiny a ostrovov. V súčasnosti ju v Škótsku stále ovláda približne 90 000 ľudí.

Ciamar a tha thu?

Latha math!

Tha mi gu math!

- 1 aon
- 2 dhà
- 3 trì
- 4 ceithir
- 5 còig
- 6 sia
- 7 seachd
- 8 ochd
- 9 naoi
- 10 deich

edl.ecml.at/sounds

à

è

ò

ì

ù

←←← Éistibh ri fuaimean nam faclan

Fotografia: Preťahovanie lanom, Highland Games vo Fochabers, Škótsko

SCO SCOTS

👤👤👤 99 000 | 1500 000

V Škótsku existujú štyri hlavné dialekty škótciny: ostrovná, severná, stredná a južná. Každý z nich má osobitnú písomnú tradíciu. Slová a slovné spojenia na tejto strane pochádzajú zo stredného dialektu.

Hullo!

Hoo's it gauin?

Thanks!

aye

naw

Listen tae the soond o thir words >>>>

Div ye speak Scots?

Škótcina sa stala jazykom škótskeho kráľovského dvora v 14. storočí. Až do zmluvy o únii s Anglickom v roku 1707 bola úradným jazykom škótskeho kráľovstva a dnes ňou v Škótsku hovorí 1,5 milióna ľudí. Zatiaľ čo na vysočine bola dominantným jazykom gaelčina, škótska angličtina sa rozšírila v nížinách, na severných ostrovoch Orkneje a Shetlandy a tiež na severe Írska, kde vznikol škótsky dialekt Ulster.

Wee je bežné slovo, ktoré môžeš počuť v každodennej konverzácii a je dôležitou súčasťou škótskej kultúry a identity. V škótcine sa slovo „wee“ používa vo význame „malý“. Toto slovo sa však môže používať aj na vyjadrenie pocitu lásky alebo náklonnosti. Škótsky rodič môže napríklad povedať svojmu dieťaťu: „M'on here, wee ane“, čo znamená „Pod' sem, maličký/á“. Podobne si môžu kamaráti povedať: „Hoo's it gauin, wee man?“ na vyjadrenie kamarátstva.

Majster poézie Robert Burns (1759 – 1796) je azda najznámejším škótskym spisovateľom.

edl.ecml.at/sounds

Fotografia: Škótsky gajdoš v tradičnom tartanovom odeve, Edinburgh, Škótsko

- 1 ane
- 2 twa
- 3 three
- 4 fower
- 5 five
- 6 sax
- 7 seeven
- 8 echt
- 9 nine
- 10 ten

Znovuzrodený jazyk malého ostrova

Manská gaelčina bola v minulosti hlavným jazykom na ostrove Man, ktorý sa nachádza medzi Veľkou Britániou a Írskom. V 19. storočí však obyvatelia ostrova začali považovať angličtinu za jazyk, ktorý by mohol zlepšiť ich ekonomickú situáciu, pretože cestovný ruch z Anglicka naberal na dôležitosť. To viedlo k tomu, že manská gaelčina sa čoraz viac strácala. Do 20. rokov 20. storočia ju uvádzalo ako svoj jazyk len 1,1 % obyvateľov.

Potom sa však stalo niečo pozoruhodné: skupina ľudí sa rozhodla, že nechce, aby manská gaelčina zanikla. Od konca 40. rokov 20. storočia boli vytvorené nahrávky posledných rodených hovoriacich, organizovali sa kurzy a vydávali sa knihy na výučbu tohto jazyka a podporu jeho používania. V 90. rokoch 20. storočia sa začalo pracovať na výučbe jazyka pre deti v školách a na podpore jeho používania v každodennom živote. Dnes sa čoraz viac ľudí učí opäť hovoriť manskou gaelčinou a udržiava ju pri živote pre budúce generácie. To je celkom fajn, nemyslíš?

edl.ecml.at/sounds

<<< Eaisht rish sheean ny focklyn shoh

Fotografia: Maják, ostrov Man

Kys t'ou?

Laa mie!

Gura mie
ayd!

Mančina, tak isto ako kornčina a škótska gaelčina, nemá slová pre „áno“ a „nie“. Tu je príklad, ako by si v mančine odpovedal áno/nie na otázku: Odpoveď na otázku „Ľšli domov?“ by bola „Ľšli“ alebo „Nešli“, v mančine: „Jagh d dy valley? – Hie / Cha jagh.“

- 1 nane
- 2 jees
- 3 tree
- 4 kiare
- 5 queig
- 6 shey
- 7 shiaght
- 8 hoght
- 9 nuy
- 10 jeih

FO FØROYSKT MÁL

👤👤👤 69 000

Ja

Nei

Hvussu
gongur?

Hey!

Takk fyri!

- 1 eitt
- 2 tvey
- 3 trí
- 4 fýra
- 5 fimm
- 6 seks
- 7 sjev
- 8 átta
- 9 níggju
- 10 tíggju

ð

ý

á

ú

æ

í

ó

ø

Lurta eftir hesum ljóðum ella orðum >>>>

Fotografia: oblast Gasadalur, Faerské ostrovy, Dánsko

Príbeh o jazyku Vikingov

Faerčina je veľmi príbuzná starej nóřčine. Nóřski osadníci, ktorí prišli na ostrovy pred viac ako tisícročím v období Vikingov, hovorili týmto jazykom. Názov Faerských ostrovov (Føroyar) je v skutočnosti odvodený zo staronóřčiny a znamená Ovčie ostrovy.

V izolácii sa medzi 9. a 15. storočím vyvinul osobitný faerský jazyk, ktorý si stále zachováva viac znakov staroslovienečiny ako ktorýkoľvek iný jazyk s výnimkou modernej islandčiny. V roku 1380, keď sa súostrovie stalo súčasťou Dánskeho kráľovstva, bola dánčina vyhlásená za úradný jazyk. Napriek tomu faerčina pretrvala v každodennom živote, zachovala sa v baladách a ľudových rozprávkach. Prelomový moment nastal v roku 1937, keď faerčina nahradila dánčinu ako úradný jazyk v školách a následne sa stala národným jazykom.

Obyvatelia ostrova sú známi svojimi obrími bitkárskymi výkonmi predovšetkým na futbalovom ihrisku (možno to pramení z toho, že žiadny bod na 17 ostrovoch nie je ďalej ako 5 km od mora!) a v roku 2017 založili www.faroeislandstranslate.com, ktorý „konkuruje“ svojmu náprotivku od spoločnosti Google. Dobrovoľníci z Faerských ostrovov naživo bezplatne prekladali slová alebo vety a mnohé videá s preloženými textami sú na stránke stále k dispozícii. Dnes sa faerskému jazyku na ostrovoch opäť darí – aký to pozoruhodný návrat jazyka!

edl.ecml.at/sounds

SHELTA / DE GAMMON STH

👤👤👤 50 000

Jazyk írskych kočovníkov

Shelta alebo De Gammon je jazyk, ktorým hovoria írski kočovníci alebo Rilantu Mincéirí. Je to príklad „kryptického“ jazyka, ktorý sa vyvinul s cieľom umožniť jeho používateľom vzájomnú komunikáciu a tiež ochranu ich súkromia voči majoritným komunitám. Má prvky írskej gaelčiny, angličtiny a iných jazykov a má jedinečnú gramatiku a slovnú zásobu. V skutočnosti je jeho lexika vytvorená prevažne z írčiny, ale gramatika odráža najmä anglické štruktúry.

Zaujímavým aspektom jazyka shelta je jeho bohatá ústna tradícia, ktorá sa z veľkej časti odovzdáva z generácie na generáciu ústnym podaním. Slovo shelta sa údajne vzťahuje na „hlas, ktorý (emocionálne) dojíma“ a to považujeme za krásny opis jazyka! Až donedávna nemal jazyk shelta písomnú podobu, čo sťažovalo jeho dokumentáciu a štúdium. V dôsledku toho zostáva veľa informácií o jeho histórii a štruktúre neznámych. O ďalšom „tajnom“ jazyku sa dozvieš na nasledujúcej strane.

edl.ecml.at/sounds

<<< Glóri a grolan a'gresko

Fotografia: Vidiecka štrková cesta na írskom vidieku, Írsko

Cain a geels?

Grält'a!

Maa'ths!

- 1 ain / awárt
- 2 od
- 3 sikr
- 4 sakar
- 5 sukur
- 6 see
- 7 seltu
- 8 od'sakar
- 9 ayen
- 10 tal a get'ah

Stés

Ní Déis

YEC

JENISCH

👤👤👤 16 000

- 1 alet
- 2 zwis
- 3 triwas
- 4 dohlet
- 5 keh
- 6 woof
- 7 sojin
- 8 keß
- 9 deß
- 10 juhs

wui

nowas

Gwandâ
Schein!

Hauerscht
gwand?

I'h
bederch mi'!

V Nemecku, Rakúsku a Švajčiarsku existuje viacero nárečí jazyka yenish. Slová a slovné spojenia na tejto strane sú z franského nárečia v Nemecku.

Jazyk na jarmokoch a trhoch

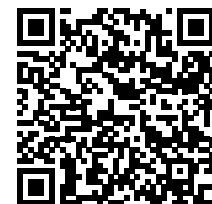
Yenish je vo Švajčiarsku uznaný ako menšinový jazyk. Podobne ako jazyk shelta na predchádzajúcej strane bol kedysi „tajným“ jazykom, rozšíreným najmä medzi kočovníkmi – tentoraz medzi tradičnými jenišskými remeselníkmi, ako sú kovotepci, drotári a jarmoční umelci. Ak ste pred storočím alebo dvoma videli žongléra, možno hovoril jazykom yenish.

Podobne ako iné kryptické jazyky ani yenish nevznikol preto, aby uľahčil komunikáciu s ostatnými, ale skôr aby ju sťažil. V skutočnosti sa yenish negatívne spája s jazykom vyjednávania a sprisahania. To je však nesprávne. Yenish je oveľa viac ako len nástroj na udržiavanie tajomstva: je to komplexný jazyk s osobitnou slovnou zásobou, ktorý má základ z nemčiny, ale preberá slová z iných jazykov.

Lohs wi' di' Diewerei schallt >>>

Fotografia: Žonglér hrajúci sa s ohňom, Kolín nad Rýnom, Nemecko

edl.ecml.at/sounds

Existuje mnoho různých dialektov dolnej nemčiny. Slová a slovné spojenia na tejto stránke pochádzajú z východofrízskeho plattskeho dialektu, ktorý je variantom severodolnosaského dialektu.

PLATTDÜÜTSCH NDS

👤 70 000

ja

nee

Wo geiht di dat?

Moin!

Bedankt!

- 1 een
- 2 twee
- 3 dree
- 4 veer
- 5 fiev
- 6 sess
- 7 söven
- 8 acht
- 9 negen
- 10 teihn

Posúvanie hlások v nemčine

Približne pred tisíc rokmi došlo v nemeckom jazyku k významnej zmene známej ako „hláskový posun“, ktorý mal silný vplyv na výslovnosť a slovnú zásobu nemčiny. Okrem mnohých iných zmien sa napríklad hláska „p“ zmenila na „f“ a „k“ na „ch“.

Zatiaľ čo všetky nemecké dialekty pod „Benrátskou líniou“, ktorá sa tiahne naprieč severným Nemeckom od západu na východ, prešli týmto hláskovým posunom, dolná nemčina (Plattdeutsch) ním neprešla. V dolnej nemčine sa slová stále vyslovujú tak, ako sa vyslovovali v starej podobe jazyka.

Napríklad dolnonemecký výraz pre koňa „Päerd“ je v nemčine „Pferd“ a slovo pre varenie „koken“ je v nemčine „kochen“. Ak sa pozrieš pozorne, môžeš si všimnúť niečo zaujímavé na poslednom príklade. Áno, „koken“ v dolnej nemčine znie dosť podobne ako „cook“ v angličtine. Hoci je angličtina germánskym jazykom, neprešla týmto konkrétnym hláskovým posunom, ale v období od 15. do 18. storočia prešla vlastným posunom výslovnosti známym ako „veľký samohláskový posun“. Tak ako väčšina vecí v živote, ani jazyky nestoja na jednom mieste!

edl.ecml.at/sounds

ß

ü

ö

ä

<<< Höör, wo disse Woorden klingen

Fotografia: Rybárske lode pri odlive, Dorum-Neufeld, Nemecko

WEN SERBŠĆINA

👤👤👤 20 000

Existujú dva varianty lužickej srbčiny:
hornolužická a dolnolužická srbčina.
Slová a slovné spojenia na tejto strane
sú z hornolužickej srbčiny.

Kak so
wjedže?

Witaj!

Džakuju
so!

- 1 jedyn
- 2 dwaj
- 3 tři
- 4 štyri
- 5 pjeć
- 6 šěsć
- 7 sydom
- 8 wosom
- 9 džewjeć
- 10 džesać

Haj

Ně

č

ń

ě

š

ž

ć

ł

ó

ř

ź

ń

ś

Śluchaj, kak tute słowa klinča >>>

Dva slovanské jazyky pochádzajúce z Nemecka

Najmenší slovanský národ sú Lužickí Srbi (samozrejme, nie fyzicky!). Žijú v Nemecku a majú vlastný jazyk – alebo skôr dva jazyky. Lužickou srbčinou sa hovorí najmä v Lužici, ktorá zahŕňa východné spolkové krajiny Brandenbursko (dolnolužická srbčina) a Sasko (hornolužická srbčina). Lužická srbčina je založená na latinskej abecede, ale obsahuje niekoľko ďalších písmen, ktoré predstavujú jedinečné lužickosrbské hlásky. Zaujímavosťou je, že lužická srbčina používa duál (gramatická kategória čísla označujúca množstvo 2). Hovoriť o dvoch osobách je teda iné ako hovoriť len o jednej osobe alebo skupine osôb. Možno je lužická srbčina ideálnym jazykom pre páry!

Lužická srbčina má dlhú a zaujímavú históriu s mnohými rozprávkami, legendami, zvykmi, piesňami a tradičnými krojmi. Žiaľ, v súčasnosti lužickou srbčinou hovorí čoraz menej ľudí. Napriek tomu sa vyvíjajú snahy, aby sa tomuto trendu zabránilo a dúfame, že sa jej čoskoro bude dariť!

edl.ecml.at/sounds

Fotografia: Čertov most, Kromlau, Nemecko

KASZĘBSCZI JÄZĘK CSB

👤👤👤 108 000

Jo

Nié

Cěž je kòl
ce częc?

Witòj!

Dzãka!

- 1 jeden
- 2 dwa
- 3 trzë
- 4 sztërë
- 5 piãc
- 6 szesc
- 7 sédem
- 8 òsem
- 9 dzewiãc
- 10 dzesãc

ą

é

ã

ô

ù

ż

ł

ë

ò

ó

ń

edl.ecml.at/sounds

<<< Slëchòj, jak brzëmiã te słòwa

Fotografia: Kašubský jantár, ktorý vznikol zo skamenenej živice, je známy svojou kvalitou a jedinečnými farbami.

Regionálny jazyk v Poľsku

Hoci je kašubčina podobná poľštine jej odlišnosť sa prejavuje okrem iného aj tým, že obsahuje mnoho praslovanských slov, ktoré v modernej poľštine už zanikli. Obsahuje aj mnoho slov z nemčiny. Pozri sa na znaky vľavo, aby si videl/a výrazný rozdiel oproti poľštine. Kašubský jazyk je podporovaný etnickou a kultúrnou skupinou, ktorá vedome rozvíja svoj literárny jazyk a kultúrne tradície – jedna legenda hovorí, že za formovanie osobitej scenérie regiónu sa zaslúžila dnes už zaniknutá rasa obrov!

V posledných desaťročiach zažíva kašubský jazyk renesanciu a v súčasnosti je chránený poľským zákonom ako jediný regionálny jazyk v Poľsku. Je prítomný v literatúre, hudbe, umení, médiách a predovšetkým vo vzdelávaní. V Poľsku existuje niekoľko desiatok škôl, v ktorých sa deti učia kašubčinu. Od roku 2005 je možné vykonať maturitnú skúšku z kašubčiny. V kašubčine sa vydávajú knihy a časopisy a v tomto jazyku sa vysielajú regionálne rozhlasové a televízne programy.

BÓJÁS

👤👤👤 ~150 000

Zatiaľ čo bojaš/bojašský rumunský jazyk prežíva najmä vďaka ústnej tradícii, v Maďarsku a Chorvátsku má oficiálnu písomnú podobu. Nižšie uvedené slová a slovné spojenia sú zapísané podľa Maďarského dohovoru.

Dá

Nu

Archaický klenot rumunského jazyka

Bojaš je archaická forma rumunského jazyka, ktorou hovoria bojašské komunity v Rumunsku, Maďarsku, Srbsku, Chorvátsku, Bulharsku a inde. Akobojaši migrovali, ich jazyk absorboval vplyvy z krajín, v ktorých žili, napríklad maďarčinu v Maďarsku a chorvátčinu v Chorvátsku. To viedlo k rôznym názvom komunit, ako napríklad „Boyash“ v Maďarsku, „Romi Bajaši“ v Chorvátsku a „Rudari“ v Bulharsku. Výraz „Rudari“, ktorý znamená „kov“ alebo „ruda“, odráža úlohu predkov bojašov ako zručných baníkov a zlatokopov.

Napriek klesajúcemu počtu osôb hovoriacich týmto jazykom existujú spoločné iniciatívy v rôznych krajinách, ktoré sa snažia o jeho zachovanie. V Chorvátsku sa bojašský jazyk vyučuje v troch základných školách a v Maďarsku až na univerzitnej úrovni. Rakúska akadémia vied nadviazala partnerstvo s temperamentnou bojašskou komunitou vo Viedni a podobné snahy prebiehajú aj v Srbsku.

- 1 unu, uná
- 2 doj, dauă
- 3 trij
- 4 pátru
- 5 sjinsj
- 6 sásză
- 7 sáptyé
- 8 opt
- 9 nauă
- 10 zesjé

Kum jésty?

Bună zuă!

Mulcumészck!

Punyé uretyé lá vorbilyestyé! >>>

edl.ecml.at/sounds

РУСИНСЬКИЙ ЯЗЫК RUE

👤👤👤 624 000

Most medzi východoslovanskými a západoslovanskými jazykmi

V okolí Karpát, ktoré sa rozprestierajú od Českej republiky po Rumunsko, žili Rusíni po stáročia v úzkom kontakte s východoslovanskými aj západoslovanskými jazykovými skupinami. Preto sa ich jazyk, rusínčina, niekedy označuje za most medzi západnou a východnou vetvou slovanských jazykov. Tento jazyk má gramatické prvky zo západoslovanských aj východoslovanských jazykov, čo Ti o niečo uľahčí porozumenie a osvojenie si iných slovanských jazykov, ak už rusínsky jazyk ovládaš.

Jednou z jeho zvláštností medzi slovanskými jazykmi je extra samohláska, ktorá vznikla diferenciaciou medzi *i a *y v dávnej minulosti (hovoríme o praslovancine!).

айно
(aino)

ніім
(n'it)

Як ся маєш?
(iak sia maiesh?)

Дякую!
(diakuiu!)

Здоров
(zdorov)

- 1 єден (ieden)
- 2 два (dva)
- 3 три (try)
- 4 чотыри (chotyry)
- 5 пят (piat)
- 6 шість (shist')
- 7 сїм (sim)
- 8 вусям (vusiam)
- 9 дивять (dyviat')
- 10 дисять (dysiat')

edl.ecml.at/sounds

<<< Послушайте далші фразы

Fotografia: Národný park Retezat – Karpaty, Rumunsko

ACY ΣΑΝΝΑ

👤👤👤 0 | 9800

Cyperská maronitská arabčina sa zvyčajne zapisuje gréckou abecedou, ale jazykovedci používajú aj latinku. Slová a slovné spojenia na tejto strane sú napísané latinkou.

- 1 eḡen
- 2 ḡnayn
- 3 tlaḡe
- 4 arpca
- 5 ḡamse
- 6 sitte
- 7 sapca
- 8 xmenye
- 9 tisca
- 10 caṣra

Nke-ye

Lla

Aṣ pitsay?

Salám!

Ṣukran!

č

δ

ğ

ṣ

Smacu l-ḡis telli klam >>>>

Keď sa dva jazyky stanú jedným

Čo sa stane, keď hovoriaci dvoch jazykových komunít žijú spolu a musia komunikovať? Často si navzájom vypožičiavajú slová, aby si odovzdali svoje posolstvá. Niekedy sa z tejto interakcie zrodia nové jazyky – to je prípad cyperskej maronitskej arabčiny.

Týmto jazykom hovorí malá komunita ľudí na ostrove Cyprus. Je zmesou arabčiny a gréčtiny, čo znamená, že obsahuje slová a hlásky z oboch jazykov. Stalo sa tak preto, lebo na ostrove žili po stáročia spoločne arabsky a grécky hovoriaci ľudia a začali si navzájom preberať slová zo svojich jazykov. Časom sa tieto dva jazyky spojili a vytvorili nový jazyk.

Je to niečo podobné, ako keď sa dve rôzne farby zmiešajú a vytvorí novú. Cyperská maronitská arabčina si zachováva črty z dvoch veľmi odlišných jazykov a to ju robí jedinečnou!

edl.ecml.at/sounds

Kreolský jazyk v Karibiku

Keď sa dva alebo viac jazykov spojí a vytvorí nový jazyk, nazýva sa to „kreolčina“. Kreolské jazyky často vznikajú v zjednodušených formách (tzv. pidžiny) – používajú sa na účely základnej komunikácie medzi ľuďmi s rôznymi materinskými jazykmi. Časom sa môžu rozvinúť do plnohodnotných jazykov s vlastným gramatickým systémom a slovnou zásobou, ktoré často používajú celé komunity.

Papiamento sa vyvinul zo základného jazyka pidžin, ktorý je takmer jedinečný pre holandské ostrovy v Karibiku (Aruba, Bonaire a Curaçao) a niektoré komunity v Holandsku. Základom tohto jazyka je afro-portugalská kreolčina, ktorej syntax a lexika sa v priebehu rokov rozšírila o vypožičané slová z holandčiny, angličtiny a španielčiny, pričom si stále zachováva svoj vlastný jedinečný rytmus a významy.

Popri Holandčine na Arube (2003) a Curaçao/ Bonaire (2007) sa stalo úradným jazykom i papiamento. Toto uznanie viedlo k zvýšenému úsiliu zachovať a propagovať jazyk, pretože je nehmotným kultúrnym dedičstvom.

Je vraj pomerne ľahké si osvojiť papiamento, ak už ovládaš portugalčinu alebo španielčinu. Takže možno už čoskoro budeš môcť aj Ty tvrdiť, že „Mi por papia papiamentu!“ (Hovorím papiamentsky!).

edl.ecml.at/sounds

<<< Skucha e sonido di e palabranan aki

Fotografia: Karnevalové oslavy, Kralendijk, Bonaire

PAPIAMENTO PAP

👥 300 000

Si

Nò

Kon ta bai?

Bon dia!

Danki!

- 1 unu
- 2 dos
- 3 tres
- 4 kuater
- 5 sinku
- 6 seis
- 7 shete
- 8 ocho
- 9 nuebe
- 10 dies

ò

ñ

è

é

á

ó

ú

GCR KRIYÒL

👤👤👤 134 000

A kouman
ou fika?

Bonjou!

Grémési!

Enren

Awa

Existujú tri varianty francúzskej guayanskej kreolčiny. Ďalším variantom sa hovorí v Brazílii a v niektorých častiach štátu Amapá, ktorý sa nachádza na hranici medzi oboma krajinami.

- 1 oun
- 2 dé
- 3 trwa
- 4 kat
- 5 senk
- 6 sis
- 7 sèt
- 8 wit
- 9 nèf
- 10 dis

Zrod guayanského jazyka

Francúzske zámorské územie Francúzska Guyana má mnoho pozoruhodných znakov: 95 % jej územia pokrýva amazonský dažďový prales, je jediným pevninským územím amerického kontinentu, ktoré je plne integrované do Európskej únie, jeho hlavné mesto je pomenované podľa kajenskej papriky („Cayenne“) a nachádza sa tam raketová základňa Európskej vesmírnej agentúry – postavená na mieste bývalej trestaneckej kolónie.

Hovorí sa tu mnohými jazykmi. Jedným z nich je guayanská kreolčina, ktorá vznikla v období otroctva. Spočiatku bol tento jazyk výsledkom kontaktu afrických a európskych jazykov (najmä neštandardných francúzskych variantov zo 17. storočia). Zároveň k tomuto procesu prispeli aj indiánske jazykové systémy. Lexika bola formovaná inými jazykmi vďaka dobytiam (portugalčina), migračným vlnám (angličtina) alebo územnej blízkosti.

Prvý písomný doklad o kreolčine pochádza z roku 1749. V roku 1885 napísal Alfred Parepou prvý román vo francúzskej guayanskej kreolčine. Román Atipa zachytáva každodenný život guayanskej komunity a vystihuje ducha jej obyvateľov.

Odhaduje sa, že tretina obyvateľov používa francúzsku guayanskú kreolčinu ako svoj materinský jazyk a 15 % ju používa ako druhý jazyk.

ò

é

è

Kouté kouman mo-ya ka sonnen >>>>

Fotografia: Raketa Ariane Európskej vesmírnej agentúry, Kourou, Francúzska Guyana

edl.ecml.at/sounds

JAZYKOVÁ CESTA LARY PO EURÓPE

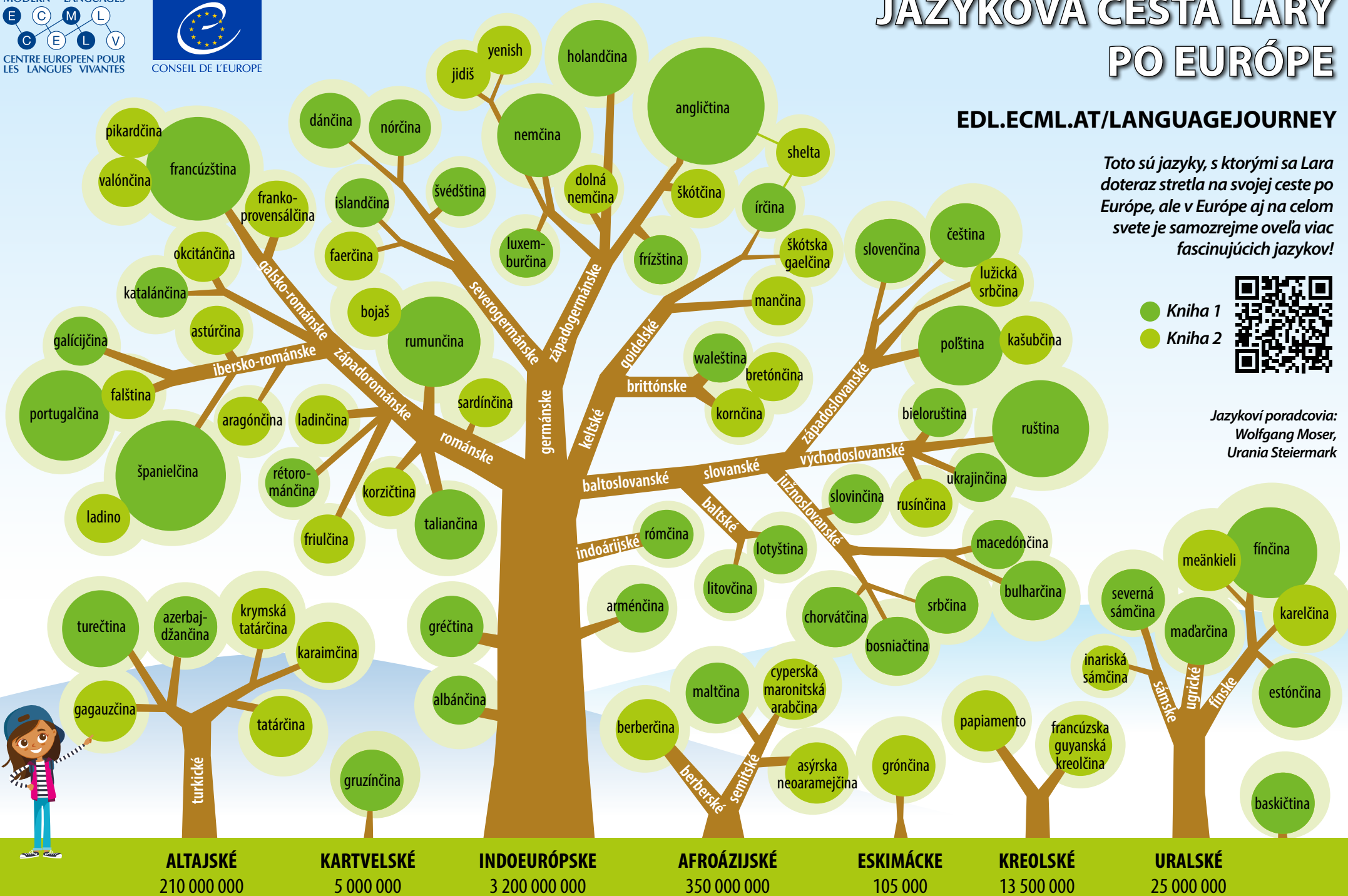
EDL.ECML.AT/LANGUAGEJOURNEY

Toto sú jazyky, s ktorými sa Lara doteraz stretla na svojej ceste po Európe, ale v Európe aj na celom svete je samozrejme oveľa viac fascinujúcich jazykov!

- Kniha 1
- Kniha 2

*Jazykovi poradcovia:
Wolfgang Moser,
Urania Steiermark*

edl.ecml.at/languagejourney

FIU SMN KL KRL CRH TT

GAG KDR YI LAD AN AST

FAX CO SC FRP OC FUR

LLD WA PCD BR KW GD

SCO GV FO STH YEC

NDS WEN CSB Bójáš RUE

ACY PAP GCR BER Sūret

Toto pokračovanie knihy „Jazyková cesta Lary po Európe“ sa zameriava najmä na regionálne a menšinové jazyky a slúži na zdôraznenie bohatej jazykovej rozmanitosti na európskom kontinente.

Vypracovalo ho Európske centrum pre moderné jazyky Rady Európy v rámci Európskeho dňa jazykov. Radi by sme sa poďakovali všetkým odborníkom, ktorí nám pomohli vytvoriť tento komplexný a informatívny zdroj.

Ďalšie informácie o
Európskom centre pre moderné jazyky Rady Európy
a Európskom dni jazykov pozri
www.ecml.at.

V prípade akýchkoľvek úprav alebo prekladov nás, prosíme,
kontaktujte na adrese information@ecml.at.
© 2024, Rada Európy

Príprava slovenskej verzie a preklad autora textu:
Denisa Ďuranová, Anna Krnáčová, Janka Pišová, Karol Csiba

EUROPEAN CENTRE FOR
MODERN LANGUAGES
E C M L
C E L V
CENTRE EUROPEEN POUR
LES LANGUES VIVANTES

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE